

| FOTO: © ROEL VAN BERCKELAER |

Geluid en video in de stad der blinden **Honderd keer uitvergroot**

In *De stad der blinden* heerst blindheid als besmettelijke ziekte. Video-ontwerper Arjen Klerkx en geluidsontwerper Pim van den Heuvel maakten beeld en geluid bij het audiovisuele spektakel. 'Het leek op het monteren van een complete film, maar dan zonder draaiboek' | DOOR: COEN JONGSMA |

Als je in de geïmproviseerde foyer achter een gordijntje kijkt, zie je de decorstukken van *Holiday on Ice* staan. Deze hal is eigenlijk de repetitieruimte en de decoropslag van de ijsdansers. Maar eind mei, begin juni speelt Theater Utrecht hier twee weken lang de voorstelling *Stad der*

Blinden. Een locatievoorstelling in een regie van Thibaud Delpout. Na de voorstellingen in Utrecht gaat de productie op reis naar Terschelling, Amsterdam en Den Bosch.

De voorstelling is een toneelbewerking van het gelijknamige boek van José Sa-

ramago. Een verhaal over een stad waar de besmettelijke 'witte blindheid' om zich heen grijpt. Een rampenfilm, maar dan op toneel. De regering plaatst de mensen die besmet zijn in een apart gebouw en worden daar aan zichzelf overgelaten. Er komen steeds meer mensen bij. Dan gaat

het al snel mis, op praktisch, hygiënisch en moreel gebied. In de voorstelling volgen we een groep mensen die bij de eerste blinden horen, waaronder een autodief, een dokter en zijn vrouw. Deze vrouw verloor niet haar zicht, maar om bij haar man te blijven, ging ze mee de quarantaine in. Bevreesd voor ontdekking probeert ze voor haar man te zorgen en een laatste restje beschaving in stand te houden.

Herinnering

Voor een wit doek staat een breed maar ondiep podium aan de voet van de tribune. De eerste akte, waarin de mensen getroffen worden door de blindheid, speelt zich op dit podium af. Het witte doek is een gaas. Als het licht erachter, in de tweede akte, aan gaat zien we de blinden tasten en botsen in de slaapzaal. De vrouw van de dokter wordt simultaan door twee actrices gespeeld. Wendell Jaspers speelt haar in de slaapzaal, temidden van de blinden. Karina Smulders zit roerloos op een stoel voor het gaas, voor een kleine camera. Haar ogen honderd keer vergroot op het gaasdoek. Ze vertelt uit haar herinnering over de periode dat ze in quarantaine was. De verwickelingen in de tent blijven door het gaasdoek voor de toeschouwer op een zekere afstand. Maar het verhaal van de vrouw van de dokter kan niemand ontgaan.

Schilderijen

Drie dagen na de première heeft video-ontwerper Arjen Klerkx het gevoel uit een tunnel te kruipen. 'Het leek op het monteren van een complete film, maar dan zonder draaiboek. Twee weken hadden we op de locatie voor de eindmontage. Pas hier konden we uitzoeken hoe de video, het geluid, het licht en het spel tot elkaar konden staan. En terwijl je bezig bent, ontstaat het geluid en verandert de mise-en-scène en het script, waardoor ook de video's aangepast moesten worden.' Er is projectie op het gaas aan de voorkant, op de zijwanden van de tent van de slaapzaal en in het slotbeeld draaien twee projectoren mee. In totaal 12 projectoren. 'Aanvankelijk heb ik met Thibaud vooral nagedacht over mogelijkheden om de wereld van blinden zichtbaar te maken,' vertelt Klerkx, 'door beelden van herinneringen te projecteren, of door een camera

op het hoofd van de vrouw van de dokter. Maar daar zijn we van afgestapt. We besloten om te werken met opgenomen materiaal. De opnamen daarvoor ben ik gaan maken toen de mise-en-scènes waren uitgewerkt. Veel opnames in de stad. Er zitten nog wel elementen in die de wereld van een blinde overbrengen. Flarden van schilderijen die iemand zich herinnert. De achtergrond bij de ogen van Karina Smulders is een ruw gestucte muur. Een stukje muur van misschien tien centimeter breed, maar bijna zestien meter breed in de projectie. Dat spreekt de tastzin aan. Je kunt die muur voelen.'

TL-buis

In het geluidsontwerp van Pim van den Heuvel spelen die details ook een rol. 'Kleine dichtbij-geluiden heel groot maken, zodat je voelt hoe klein de wereld wordt als je niks meer ziet. Ik trek bijvoorbeeld het geritsel van een plastic zak heel erg op, en van sieraden die rammelen in een bakje. Het geluid van een klein transistorradiootje alsof je er met je oor naast zit. Het stuk staat in een grote hal. Mijn eerste zorg was het om de galm binnen de perken te houden. Daarnaast wilde ik de stemmen kraakhelder krijgen, zodat je je niet hoeft in te spannen om het te verstaan. Bij het volume waarop we moesten draaien was de lokalisatie lastig. Links/Rechts hebben we vrij goed voorelkaar gekregen. In de diepte werken we vooral met volume en met korte galmeffecten om een gevoel van afstand te creëren.' Onder de hele voorstelling zit een stevige soundscape. Meestal maakt Delpout zelf alle composities bij zijn voorstellingen. Deze keer had hij aan Mark IJzerman, een opnamekunstenaar, gevraagd om geluiden te maken. IJzerman maakte een grote hoeveelheid opnames, vooral in een stedelijke omgeving en maakte er daarna bewerkingen van. In de voorstellingen worden die aangevuld met de meer tonale, elektronische muziek van Delpout. Basis van het geluid van de eerste akte is het geluid van de tikker van een stoplicht. Deel twee, dat bijna een uur duurt, bestaat bijna volledig uit het geluid van opnames die hij maakte van een TL-buis. Van den Heuvel: 'In de voorstelling komt alles er laagje voor laagje in. Het ene geluidje verdwijnt langzaam, een ander komt er van-

Geluid: digitaal

Het geluid is bijna volledig digitaal. Pim van den Heuvel: Alles loopt via Dante. Ik gebruik daarbij digitale zenders met een Dante-uitgang, de ULX-D van Shure met d:fine 66 microfoons van DPA. Van de microfoons tot aan de luidsprekers blijft het signaal helemaal digitaal, we converteren pas bij de systeempromotor naar analoog.

Via Dante gaat het naar front of house, daar wordt de rest bijgemixt en dan gaat het, weer via Dante, terug naar het toneel voor distributie en processing en naar de, actieve, speakers. Achter op de vloer een line-array. Meyer M1D. Vanwege de galmpreventie bestrijken deze uitsluitend de tribune, bijna dertig meter verderop. Voor de versterking van de stemmen hangen drie Meyer Mina-setjes voor de tribune. Ook speakers met instelbaar afstralgedrag. Clusters van twee speakers voor L/C/R weergave en nog twee losse speakers als frontfill. Subs onder de tribune, achter de tribune nog een paar speakers voor ruimtelijke effectgeluiden.

Voor de stemversterking stak van den Heuvel een Dugan automix audiokaart in het systeem. 'Omdat er tien zenders tegelijk open staan heb je normaal gesproken een behoorlijk hoge ruisvloer en veel kansen op feedback. Deze kaart detecteert wie er spreekt en regelt razendsnel compressie en gate. Zo snel dat ook de eerste letter die je zegt meteen goed op volume is. Degenen die niet spreken worden teruggetrokken en als er veel spelers tegelijk aan het woord zijn, houdt ie de totale gain in toom. Na deze afregeling gaat het signaal nog door een Channel Strip van Metric Halo voor een nauwkeurige EQ en compressie.

uit de verte langzaam bij. In de voorstelling van anderhalf uur worden ongeveer 80 cues gedrukt, maar er komen ongeveer 1400 regels in Qlab voorbij.'

Verbinden

Ook Klerkx heeft de nodige uren aan het toetsenbord gemaakt. 'De mediaservers hebben elk ongeveer 450 parameters. Al VJ'end kun je naar een mooi eindbeeld

Materiaal geluid

16x Meyer Sound Mina Compact curvilinear array loudspeaker
12x Meyer Sound M1D Ultracompact curvilinear array loudspeaker
2x Meyer Sound 650P High power subwoofer
2x Meyer Sound 600HP Compact High power subwoofer
1x Meyer Sound Galileo616 systeem-processor
12x Shure ULX-D met DPA D:Fine 66
4x Cisco SG300-20 switch voor Dante
1x Focusrite Rednet D16AES Dante > AESEBU converter
1x Yamaha O2R96 met Dugan automix kaart, 2x Dante en 1x ADAT
1x Metric Halo 2882 interface
1x Macbook pro met Qlab en Ableton Live voor playback en effecten via Dante Virtual Soundcard
1x Mac Mini voor alle control software (Studiomanager, MIO Console, Compass), tekstchat tussen F.O.H. en zendertechnicus en backup showcomputer
1x Yamaha O1V96 voor PFL zenders

Camera's nemen het beeld van TV op en geven het door aan de projectors | FOTO: © GIDO BAMBOE |

toewerken, maar om de weg daarnaartoe te programmeren moet je aan heel veel parameters waarden toekennen. Je drukt niet even op 'save' om het vast te leggen. We werken met twee outputs en vier lagen video. Bij veranderingen hoef je niet alle parameters aan te passen, maar wel veel.' In de voorstellingen zitten ook squeaks korte, scène-onderbrekende momenten van harde, angstaanjagende muziek, gecombineerd met heftige abstracte

projecties. Pijnlijke herinneringen aan het leven in quarantaine, verpakt als audiovisuele angstschreeuwen. Licht, video en geluid moeten exact tegelijkertijd gedrukt worden. Klinkt logisch en als iets wat geen probleem zou moeten zijn. Maar het bleek complex. Klerkx: 'Sowieso was het noodzakelijk om video, geluid en licht met elkaar te verbinden. De eerste vraag was: wie is leidend, het geluid, de video, of het licht? We hebben gekozen voor het

Voor het schuren, onderhoud en vervanging van theatervloeren.

Referenties: Beurs van Berlage - Schouwburg Haarlem

Vlaams cultureel centrum - Openbare Bibliotheek Amsterdam

Philharmonie Haarlem - Woonmall Alexandrium

Neem contact op voor een vrijblijvende offerte met Dennis Kuiper - 06 51 261 919
Jarmuiden 42 - 1046 AD Amsterdam - info@palmparket.nl - www.palmparket.nl

VLOERENBEDRIJF

Video: analoog

Om de 50.000 lumen over de drie vlakken van de tent te verdelen ontwierp Arjen Klerkx een inventieve installatie. Voor de projectie op het gaas, van 16 meter breed en 4,5 meter hoog aan de voorkant hangen er drie NEC projectoren aan een trekje boven het publiek, 5000 Ansilumen

per stuk met digitale edge-blending. Ze maken samen 1 beeld, een combinatie van materiaal uit de mediaserver en de camera bij Karina Smulders.

Klerkx hanteert 250 lumen per m2 als norm, met deze set komt hij tot 220. Voor de projectie op de zijdoeken staat er een leuke analoge installatie opgesteld: op de

weg van het beeld van de mediaserver naar de doeken komt het signaal op het zijtoneel een TV scherm tegen. Een camera pikt het daarvan op en bezorgt het bij de projector die het over het doek verspreidt. Voor de rechterwand halen vier camera's het beeld van twee monitoren, voor de iets kortere linkerwand volstaan drie

camera's en 1 scherm. De zeven projectoren zijn led-projectoren van 3000 Ansilumen. Voor de soft-edging plakte Klerkx een stukje tape aan de zijkant van de lenzen. Voor het beeld op de rechterkant staan er twee beeldschermen en twee camera's per TV-scherm. Voor het beeld op links 1 TV scherm, met drie camera's

geluid omdat we dat al in Qlab draaiden. Qlab stuurde al de laptop met Ableton Live aan, maar Qlab is ook een uitstekend showcontrolprogramma. Om te voorkomen dat de geluidsafdeling ook alle acties en tijdlijnen voor de video in Qlab moest programmeren hebben we ook een laptop met Qlab voor de videosturing gezet. De mediaservers draaien op een Windows-systeem. De verbinding tussen Qlab-geluid en Qlab-video maakten we met OSC, Open Sound Control (de digitale opvolger van Midi red). Met Midi over Ethernet verbonden we de Qlab van video met de Hippo's. De lichttafel kreeg z'n Go's via MSC, MidiShowControl. Toen we het systeem op die manier hadden ingericht kwamen we erachter dat de seconden voor video niet even lang duurden als de seconden van het geluid, na een minuut of drie begon het al uitente te lopen.' Eerst werkten we met één puls die een tijdlijn triggerde, dat liep dus niet sync. Later hebben we vrijwel iedere puls getriggerd, ongeveer elke 7 sec een in-puls en een uit-puls.

In de derde akte beëindigt de vrouw van de dokter de quarantaine. Ze brengt het grootste beest uit de stal om met een schaar. Daarna steekt ze het gebouw in brand, waardoor de blinden eruit kunnen. De gazen vallen neer, de blinden verspreiden zich in de rook. Regen spoelt de lijven schoon. De mensen krijgen hun zicht weer terug. Anderhalf uur lang hebben we met eigen ogen gezien hoe de wereld ontspoorde als we niet meer kunnen kijken. ◀

Voorstelling Stad der Blinden is nog te zien van 2 t/m 12 juli, Over 't IJ festival Amsterdamen 11 tm 16 augustus Festival Boulevard 's Hertogenbosch.

